

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Проект
розвитку ринків капіталу

РОЛЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В СИСТЕМІ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Квітень 2006 року

Рекомендації

У 2003 році Верховна Рада України прийняла Закон України “Про недержавне пенсійне забезпечення”, що набув чинності 1 січня 2004 року, у межах реалізації національної пенсійної реформи. Законом чітко визначено, що страхові компанії можуть брати участь у недержавному пенсійному забезпеченні на етапі пенсійних виплат, пропонуючи ануїтети, а також на етапі накопичення, пропонуючи додаткові продукти, такі як договори страхування ризику настання інвалідності та/або смерті. Проте, положення Закону стосовно участі страхових компаній на етапі накопичення недержавних пенсій не є досить чіткими. Така двозначність призвела до широкої дискусії стосовно права страхових компаній на участь у добровільній пенсійній системі (третьій рівень) на етапі накопичення. Страхові компанії прагнуть брати участь як на етапі накопичення, так і на етапі пенсійних виплат. Вони переконані, що відкрита конкуренція між різними видами постачальників фінансових послуг сприятиме посиленню конкуренції і знизить ціни на послуги.

Пенсійна система України базується на найкращій сучасній міжнародній практиці. Держава вирішила встановити для діяльності недержавних пенсійних фондів схему з **“визначеними внесками”**. Відповідно до схеми з визначеними внесками учасники недержавного пенсійного забезпечення при виході на пенсію отримують пенсійні виплати у розмірі, що визначається, виходячи з розміру сплачених внесків та отриманого інвестиційного доходу за вирахуванням витрат для оплати надавачам послуг. У міжнародній практиці намагаються відійти від схем з **“визначеними виплатами”**, які вважаються ризикованими, оскільки забезпечення довгострокового фінансування таких програм є проблематичним. Відповідно до схеми з “визначеними виплатами”, зазвичай передбачається, що роботодавець гарантує пенсійні виплати кожному учаснику в залежності від його останньої або середньої заробітної плати.

Міжнародний досвід свідчить, що схеми з “визначеними виплатами” не лише обходяться роботодавцю дорожче; крім цього, нерідко право власності на внески роботодавця не набувається працівниками негайно, а роботодавці не мають можливості чи бажання фінансувати у повній мірі видатки таких пенсійних програм. Коли працівники досягають пенсійного віку, дуже часто виявляється, що роботодавці не здійснили належне фінансування чи інвестиції не забезпечили необхідний рівень пенсійних виплат, і працівники не отримують пенсій на обіцяному рівні.

Надаючи першочергового значення захисту інтересів майбутніх пенсіонерів, у Законі України “Про недержавне пенсійне забезпечення” передбачено кілька запобіжних заходів, включаючи, але не обмежуючись наступними:

- відокремлення активів пенсійного фонду від активів роботодавців, засновників, адміністратора фонду, компаній з управління активами, зберігача і страхових компаній;
- персоніфікований облік учасників НПФ, їх внесків, інвестиційного доходу та майбутніх пенсій;
- вимога, за якою НПФ залучає ліцензованих адміністратора фонду, компанію з управління активами і зберігача;

- негайне та у повному обсязі набуття учасником НПФ права власності на усі пенсійні кошти, обліковані на його індивідуальному пенсійному рахунку;
- залежність майбутньої пенсії від суми коштів на індивідуальному пенсійному рахунку учасника фонду, що складається з пенсійних внесків та інвестиційного доходу;
- диверсифікація і встановлення обмежень при інвестуванні пенсійних активів;
- державний нагляд і контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення.

З метою забезпечення оптимальної участі у системі недержавного пенсійного забезпечення і захисту коштів для майбутніх виплат пенсій учасникам системи недержавного пенсійного забезпечення, необхідно створити однакові "правила гри" для всіх організацій, що беруть участь у цьому секторі, включаючи недержавні пенсійні фонди, страхові компанії і банки. Для досягнення цієї мети рекомендується:

1. Внести зміни до Закону України "Про недержавне пенсійне забезпечення", чітко визначивши, що страхові компанії можуть брати участь на етапі накопичення недержавних пенсій виключно шляхом створення і реєстрації окремої юридичної особи – недержавного пенсійного фонду, а також шляхом залучення адміністратора, компанії з управління активами та зберігача і здійснення діяльності згідно з Законом України "Про недержавне пенсійне забезпечення".
2. Внести зміни до Закону України "Про страхування", передбачивши, що компанії із страхування життя можуть здійснювати недержавне пенсійне забезпечення лише відповідно до Закону України "Про недержавне пенсійне забезпечення".